

İRAN'DA YAŞAYAN TÜRKMENLERİN HALK EDEBİYATI

PERVİN AGACÂNZÂDE

Bugün İran'da nüfusun önemli bir bölümünü teşkil eden Türkler özellikle Azerbeycan, Mazenderan ve Horasan bölgelerinde yaşamaktadırlar. Bilhassa Azerbeycan bölgesinde (özellikle Tebriz ve civarı) bulunan Azerîler ve Mazenderan bölgesinde yaşayan Türkmenler büyük bir çoğunluk teşkil etmektedirler. Bu olgu ister istemez bu ülkede yaşayan Türklerin kültür ve edebiyatıyla yakından ilgilenme ve bu sahada araştırmalar yapma zorunluluğunu getirmektedir.

İşte beşinci makalesinin tercümesini sunduğumuz Pervin Agacânzâde'nin *Heft Makale* (Tahran-1354hş.) adlı eseri de bu kaçınılmaz çalışmanın bir ürünüdür.

Anılan eser yedi makale olup konu başlıkları şöyledir: 1. makale: Dede Korut Masalları; 2. makale: Yöresel Makamlar ve Manzum Sözler; 3. makale: Azerbeycan'ın Mahallî Efsaneleri; 4. makale: Âşıklar Edebiyatı; 5. makale: İran'da Yaşayan Türkmenlerin Yazılı Edebiyatı; 6. makale: Heris ve Etrafındaki Köylerde Halkın Bazı Ananeleri Hakkında; 7. makale: Muhammed Bâkir Halhali ve Sağlebiye Mesnevisi.

Tercümesini sunduğumuz beşinci makale yazarın Türkmenlerin arasında bulunarak yaptığı araştırmalar sonucu yazılmış olması bakımından dikkate şayanıdır.

Makalede yer alan Türkmençe şiir, bilmece ve atasözleri Fars alfabesiyle sunulmuş, fakat Türkmencede bulunan bazı sesler (nazal nun gibi) Fars alfabesinde olmadığı için okumada bazı zorluklar ortaya çıkmıştır. Elimizden geldiğince doğru okumaya çalıştığımız bu Türkmençe metinlerde az da olsa yanlış okumalar olabilir kanaatindeyiz. Metinlerin yanında sunduğumuz Türkçe anlamları ise Farsça çevirilerinden verdik. Yazarımız Türkmençe metinleri Farsçaya çevirirken bazen kelime kelime bazen de manayı kapsayan bir tercüme yoluna gitmiştir.

Eserin diğer makalelerini de fırsat buldukça dilimize kazandıracağımızı belirterek beşinci makalenin tercümesini sunuyoruz.

İran'ın Türkmen sahasında ve Türkmenistan bölgelerinde bulunan Türkmen halkının yazılı edebiyatı yaklaşık beş asır öncesinden başlar ve Vefâî, Zelîfî, Devletmemmed Azâdî, Mahtûmkulî-i Feragî, Kemîne gibi simaları vardır.

Fakat halkın sözlü edebiyatı ve kültürü çok eski, zengin ve dopdoludur. Aynı zamanda komşu millet medeniyetlerinde de büyük bir etki bırakmıştır.

Bu makalede yazılan konular İran bölgesinde bulunan Türkmenlerin folkloru hakkında yazılmış dış kaynaklara başvurmak ve birkaç Türkmenle birlikte çalışmak suretiyle hazırlanmıştır.

Türkmen sözlü edebiyatı şu önemli türlerden oluşur:

1. Destanlar
2. Masallar (Ertekî)
3. Atasözleri (Atalarsözü)
4. Bilmeceler (Matallar)
5. Şarkılar (Aydım veya Terane)

1. Destanlar

Türkmen destanlarını da Azerî destanlarında olduğu gibi manzum sözler, deyişler ve kahramanların konuşmalarından bölümler oluşturmaktadır. Nesir bölümleri de söyleyenlerin ve destanı nakledenlerin sözlerinden meydana gelmektedir.

En tanınmış Türkmen destanı, kahraman Azerî halkının savaşlarından, yaşantılarından ilham alınmış ve komşu millet kültürlerinin birçoğunu da etkilemiş olan Köroğlu'nun yiğitlik destanıdır. Türkmenlerin bu kahramanlık destanlarının şekli onların yiğitliklerinden, arzularından, ümitlerinden, dertlerinden ve bunların çözüm yollarından bahsetmekle olmuştur.

Bu destanın Türkmen Halkı arasında ortaya çıkması ve yayılması, onların yiğitlik, halkını sevme, öncülük mücadelesi duygularının güçlenmesine sebep olmuştur. Bu destanın bir yerinde "Türkmenlik" rivayetini şöyle okuyoruz:

<p>– Yalnız balam! Algın pendim
Yurduñı terk edici bolma
Üzüñden gayrı, nâ-mardın
Yeñin çekici bolma!</p> | <p>Tercüme: <i>Yalnız evlâdım! Nasihatımı dinle
Yurdunu terk etme
Kendinden başka, yiğit olmayandan
Yardım isteme!</i></p> |
|---|---|

Burada "Cıgalı Beg" in diliyle Köroğlu'na milletini sevmeye, halkın namus ve haysiyetini savunma, hakkını alma ve koruma yolundaki mücadeleyi tavsiye ediyor. Halkın bütün ahlâkî özellikleri bu gerçek ve tarihî kahramanın varlığından toplanmış olarak görmek istiyor.

Gönlüllere yerleşen *Köroğlu Destanı*'ndan başka *Hüyrlükge-Hemra* ve *Şahsenem - Garıb* adlı iki destan daha Türkmenlerin arasında ün kazanmıştır. İkinci destan Azerîler tarafından da bilinmektedir.

Bu destanlar genellikle "bağsı"ların (destan okuyan kişiler) gönlünde kalmış; onların elinde dal gibi yaprak gibi kollara ayrılmış ve çoğalmıştır. Aşağıda gerçek doğal deyişi yatakta uyumuş olan bu kavmin *Hüyrlükge-Hemra* destanından bir şiir parçası naklediliyor:

	Tercüme:
– Üç ay boldı meniñ gözümiñ huşı yok	<i>Gönlüm üç aydır virandır</i>
Yıglamakdan gayri etdiğim işim yok	<i>İnlemek ve ağlamaktan başka bir işi yok</i>
Gulak salsam çay içinde guşum yok	<i>Kötü şanslı ve sitem edenlerin hepsi</i>
Barı yogı boldı maña gümana	<i>Bu şekilde beni bekliyor.</i>

2. Masallar (Ertékiler)

Türkmen masallarının hepsinin kendine özgü bir başlangıcı ve sonu vardır.

Başlangıç : Bir bar eken, bir yok eken
 İmge içmege zar eken
 Tammanıñ agzı dar eken...
 Bimer kel yetim bar eken...

Son : Bağır doldı, batdı gitdi
 Öyken boldı, ötdi gitdi
 Mırat miradına yetdi
 Mıradıñ telpegi göge yetdi
 Ayacıgına tiken batdı
 İrcak bolsam vemuk (?) etdi...

Dinleyenleri cezbetmesi için masallarını anlatılmasından önce ve sonra şiir okunur. Bazen de Azerî "düzgü"ler ve fazlaca okşayıcı sözler bulunur.

Türkmen masallarında genellikle yaşamdan, kahramanlıklardan, zahmet çeken sınıfların savaşlarından ve toplumun mahrum kaldığı şeylerden söz edilir. Türkmen topluluklarının arzusu, raiyyetini feodalizmin penceresinden kurtarmak ve sınırlı toplumun üst tabakasından bir kızla hayatını birleştirmektir.

Bu tür masallardaki kahramanlar genellikle dev, peri, cin ve korkunç hayvanlarla yüz yüze getirilir ve bu zorlu ve milletin huzurunu bozan engellere karşı galip gelirler.

Türkmen destanları gerek Azerî gerekse diğer Türk destanlarının bütün özelliklerini yansıtmakla birlikte kendi halkının yaşantısından ve kültüründen de etkilenmiştir.

Hemen hemen bütün Türkmen hikâye ve masallarında hayvan temasına değinilmiştir. Bazen esas kahramanların resmi de bulunur.

Dışarıda Türkmen masalları ile ilgili birçok mecmua yayımlanmıştır. İran bölgesinde ise bu hâlâ devam eden kültür hakkında düzenli bir araştırma yapılmamıştır. Çünkü bu kültür halkın sinesinde hâlâ devam ettiği için tam bir fayda sağlayamayacaktır.

3. Atasözleri (Atalarsözü)

Kinaye, tabir ve darbimesellerden oluşan büyük bir hazineye sahip Türkmen halkı, ataların tecrübe, düşünce nasihat ve hükümlerinden oluşan birikime tüm Türkçe konuşan topluluklar gibi "atalarsözü" yani "öncekilerin sözü" adını verir. İşte bunlardan birkaç örnek:

- Ekme biçersiñ, gazma düşersiñ. (Azerîcede: Özgeye kuyu kazan, özü düşer)

Yani : *Kuyu kazma, kendin düşersin.*

- Yetim oğlan it bolar, ölmese yigit bolar

Yani : *Yetim oğlan eğer yaşarsa yigit olur*

- Bay baya berer, Huday da baya berer

- Yani : *Bey beyi affeder, Allah da beyi.*
 – Suv gider daş galar, yat gider gardaş galar
- Yani : *Su gider taş kalır, el gider kardeş kalır.*
 – Dövletli dövlet arar, dövletsiz vatan arar.
- Yani : *Zengin kendi malını düşünür, fakir ise vatan savunmayı.*
 – Başda akıl bolmasa, iki ayaga güç düşe.
- Yani : *İnsanın başında akıl olmazsa, iki ayağı çok zorluk çeker.*
 – Cemagatñ kör bolsa, sende gözünü yum. (Azerîcede: Bir kendi kördüñ, hamı kör; sen de kör)
- Yani : *Eğer toplum kör ise sen de bir gözünü kapa.*
 – Arkalı köpek gurt basar.
- Yani : *Arkasından yardım bekleyen bir köpeği kurt kapar.*
 – Arınıñ zeherini çekmedik, balıñ kadrını ne bilsin.
- Yani : *Arının iğnesini görmeyen kimse, balın değerini bilmez.*
 – İşlemedik dişlemez.
- Yani : *Çalışmayan kimse yiyemez.*
 – Yaman günler yağşı bolar, yaman adam yağşı bulmaz.
- Yani : *Kötü günler iyi olur, fakat kötü insan iyi olmaz.*
 – Sütde agzı bişen, suvı üflep içer.
- Yani : *Sütten agzı yanan, suyu üfleyerek içer.*
 – Dag başı dumansız bolmaz, er başı hayalsız.
- Yani : *Dağ başı dumansız, er başı hayalsız.*
 – Gılıç öz gınını kesmez.
- Yani : *Kılıç kendi kınını kesmez.*
 – Müñ gaygı bir iş bitirmez.
- Yani : *Bir tasa ve yanlış bir iş halletmez.*
 – Eri namus öldürür, tovşanı gamçı.
- Yani : *Kocayı namus, tavşanı kamçı öldürür.*
 – Öz bek, özüne bak.
- Yani : *Gerçek efendi, kendisine efendi olandır.*
 – Yatan öküze iym yok.

- Yani : *Uyuyan inek aç kalır.*
 – Acıñ tañırısı yok.
- Yani : *Aç kimse tanrı tanımaz.*
 – İl bilen kesilen barmak ganamaz.
- Yani : *Dostluk yolunda kesilen parmak kanamaz.*
 – İl bilen gelen toy da bayram.
- Yani : *İnsanlarda kutlanılan toy (merasim) bayramdır.*
 – Yağlı günüñ yat-yagşı, yaman günüñ garındaş.
- Yani : *İyi günde yabancı, kötü günde kardeş yanına gelir.*

4. Bilmeceler (Matallar)

Azerice'de "tapmaca" dediğimiz bilmece - bulmacaya Türkmen kültüründe "matal" denir. Bu bölüm Türkmen sözlü edebiyatının diğer bölümlerinden daha fazla olanların oba ve göçebe hayatlarıyla ilgilidir.

- Yedi koyun bir guzı, togsan bir beladan saklar.

Yani: *Yedi koyun ve bir kuzu insanı doksan bir belâdan korur.*

Bu bilmecede zorlu doksan bir kış gününde onları koruyan yedi koyun derisinden yapılan palto ve bir kuzu derisinden yapılan şapka kastediliyor. Türkmen folklorunda kış doksan gündür, halk arasında söylenen şiirlerde de bu sık sık uygulanır.

- Biz bizdik
 Bir topa gızdık
 Bizi pozdular
 Bir yüpe düzdüler

Yani: *Bir birkaç kız idik, bizi ayırdılar, bir ipe dizdiler.*

Burada açıklanmak istenen Türkmen çadırının alt kısmının dokunduğu kamışlardır.

Tur gücüğüm öye aylanıp yat göcüğim.

Yani: *Köpekçiğim git evin etrafında dolaş ve yat.*

Bunun cevabı da çadırı rüzgâr ve tufandan ayakta tutan kalın ipler "Urgan"dır.

Mundan ursam gılıcı Arapda şañlar ucı

- Yani : *Burada kılıç çeksem, Arabistan'da parıldar.* (Cevabı: Gökgürültüsü ve şimşek)
 – Garañkı cayda gaplañ gürler
- Yani : *Karanlıkta kaplan kükrer.* (Cevabı: Değirmen taşı)
 – Ay emirden emirden
 Yakın oldu kömürden
 Guşlarda bir guş gördüm
 Yumurtası demirden
- Yani : *Emirden, emirden*
Göğsünün ateşi kömürden
Kuşların arasında bir kuş gördüm
Yumurtası demirden (Cevabı: Tüfek)
 – Ortasında at çapar
- Yani : *Ortasında at kişner* (Cevabı: Dil)
 – Bir atım bar, yortagan
 Turba - tagar yırtagan
- Yani : *Bir atım var yurgadır*
Torba ve keseleri delendir. (Cevabı: Fare)
 – Gel diysem gelmez, gelme diysem gelir
- Yani : *Gel dersem gelmez, gelme dersem gelir* (Cevabı: Dudak)
 – Bir guş tutdım, canı yok
 Öldürsem de ganı yok
 İçinde üç yumurtga bar
 Sanasam da sanı yok
- Yani : *Bir kuş avladım canı yok*
Öldürsem de kanı yok
İçinde üç yumurta göndüm
Eğer saysam hesabı yok (Cevabı: Kavun)
 – Özü bir gariş, sakgalı iki gariş
- Yani : *Kendi bir kariş, sakalı iki kariş* (Cevabı: İğne - iplik)
 – Hantdan huntan, sesi gelir kentden
- Yani : *Vakitli vakitsiz köyden sesi gelir* (Cevabı: Horoz)

5. Şarkılar (Aydım veya Terane)

Bagşılar (ozan, hanende) tarafından icat edilen ve yayılan bu tür Türkmen sözlü edebiyatının en önemli bölümüdür.

Aydım “vezinli ve manzum yazılmış” söz anlamına gelir. Aşk, kahramanlığı, tabiat güzelliklerini, hayvan sevgisini - özellikle atı - kapsar.

Bagşılar halkın kuşlarını da aynı ahenkle "yul" adıyla şarkıya dönüştürürler.

Uspenskiy, Türkmen folklorunda birçok araştırma ve inceleme yaptıktan sonra şarkıları bölümlere ayırmıştır:

1. Dinî manzûmeler, 2. Ayrılık ve şikâyet şarkıları, 3. Avcılık şarkıları, 4. Aşk ve dostluk şarkıları, 5. Terbiye ve ahlâk konularında yazılan şarkılar, 6. Tarihî şiirler.

Tüm Türkmen topluluklarının arasında müşterek bir tarzda rivayetlere ve aydımlara rastlanılmaktadır. Fakat son yıllarda İran'daki Türkmenlerin diline yabancı kelime ve deyimler girmiştir.

Bu şarkılar Türkmenlerin asırlar önce geçtikleri ve Türkmenistan'a ulaştıkları güzergâh olarak kabul ettiğimiz bölge ve mekân isimlerini de zikreder.

- Horcunîñ "Mangışlı" halı - dünya geh sığmaz mısalı...
- Herele gurban, herele...
- Orişin "Balkan" herele...

Türkmen şarkılarında "at" a özel bir yer verirler.

- Can sakgar at, mal sakgar at
- Dağ aşanda bilinersiñ
- Garañkılıkda algir ütsem
- Sapa turıp sallanırseñ
- Gayçı gulak nezık biliñ
- Şöhratı sen biziñ iyliñ
- Gök meydanlı, uzın yeleñ
- Otun otlap yallanırseñ

Tercüme : *Benim canım, benim malım, beyaz alınlı atım
Başını kaldırdığında dağlardan tanınırsın
Karanlıkta bir kuş avladığım zaman*

*Ince belli ve kuvvetli,
Su yüzündeki gölgemiz gibisin
Yeşil çimenliklerde bir yıl baş başa kal
Örtün onlardan olsun
Ye! Kuvvetlenmek için ye!*

Türkmenler şarkılarında yeryüzünün doğal güzelliklerine de âşıktırlar.

- Düye hayvan geler göle - göle agnab
Hatar düzüp gürüz yeriñ ırlap
Torumu taylağı barı azm baglap
Eger etiñ yag yasan mekânım daglar
Goyun hayvan tayak daşlam yayılyar
Galınlıkdañ otuñ başı oyulmaz
Dadlılıktan guzı eti iyilmez
Eteriñ görgeñi mekânım dağlar

Tercüme: *Ey benim dolaştığım yerler
Koyun ve develerinin grup grup sinenden indikleri
Çimenliklerinde uyuduğu
Eterinin dalgalandığı dağlar
Ey benim dolaştığım yerler, yiğitler mekânı dağlar
Sürünün koyunları o kadar etli ki, kesilmiyor
Kuzularının eti o kadar lezzetli ki yenmiyor*

Yine bir Türkmen zorla diyar-ı gurbete gönderildiğinde vatanına hitaben şöyle diyor:

- Gayta - gayta geldi perman
Biz ayrıldık yerden arman
Biten otı barı derman
Gal indi mekan, gal indi

Tercüme: *Bir daha emir verdiler
Senden üzülererek ayrıldık
Bitkileri şifa dağıtan vatan
Sen baki ol, sen sağol*

Başka bir şarkı:

- Sucuvalıñ kesesinden otlatam
- Gül bolanda şunıñ üstünden atlasam
- Yapıncamı şol yerlerde yadlasam
- Sene balad gessin ayrılan Sucuvalı!

Tercüme: *Ey Sucuvâl (Türkmenistan'da bir bölge) bizi ayırdığın için hallel sana olsun.*

*Keşke tepelerinin sinesinde bir kere daha uyusaydım
Senin mumun yüzünden toprak olup uçuyor,
Kelebeklerimi hatırlıyorum.*

Türkmen kahramanlarından bazılarının ismini sadece şarkılarda görüyoruz. Bu kahramanlardan ve savaşlarından övgü ile bahsedilmektedir. Bunlardan ikisi "Asılbekbatır ve Arkıbatır" dır. Bu iki kahraman yıllar önce çeşitli hanlara ve "Kalmak" hükümdarlarına karşı isyan etmişlerdi. "Stavropol" henüz Türkmenler'in hatırından çıkmamıştır.

Böylece hamasî şiirlerden geçip aşktan, gönül almadan ve söziñ muhabbetinden bahseden şarkılara geliyoruz. Bu tür şarkılarda genellikle güzel genç kadın ve kızlar tasavvur edilip; acıdan, ayrılıktan ve ayrılık sözlerinden bahsedilir.

- Siyahdan gara gözleri
- Şirinden datlı sözleri
- Gaylada açık yüzleri
- Bir acayıp canan göründi
- Mahı cuvan Türkmen gızı
- Müñ geline deger bir nezi
- Sazlanıp̄ açık ovazı
- Bir acayıp gül göründi

Tercüme: *Gözleri siyahtan daha siyah
Sözleri tatlıdan daha tatlı
Yüzü altından daha parlak
Şaşırtıcı binlerce geline değer
Ondan güzel bir seda yükseldi
Şaşırtıcı bir gül göründü*

Başka bir örnek:

– Men bir ovadan cuvan gördüm
 Misli aya - güne meñzer
 Şöhlesi eleme düşen
 Işığı cövher gaşa meñzer
 Gara gözi, alma yüzi
 İspihan patışanıñ gızı
 Misli ay çemene meñzer
 Ne ovadan akıllı - huşı
 Ne acapdır tomaşası
 On sekkiz gelin yaşı
 Misli totı guşa meñzer
 Söycüliyer yigit dili
 Guşmaga layıkdır bili
 Açılıpdır bahar gül
 Memesi armıda meñzer

Lele

Türkmen kızlarının mehtaplı gecelerde hep birlikte toplanıp, içinde hayatta-ki arzularını belirttikleri şarkılara "Lele" adı verilir.

– Sarı donuñ satayın
 Sag yanıñda yatayın
 Sen güneşe yanarsıñ
 Golum gölge tutayın

Süt gerek gaymak gerek
 Gaymağı yaymak gerek
 Gızı yâda berenin
 Gözünü oymak gerek

Tercüme:

*Bakımlı bir kız gördüm
 Sanki ay ile güneş gibiydi
 Ateşi elimin üzerine düşmüştü
 Aşkı güneş ışığı gibiydi
 Kara gözlü elma yanaklı
 İsfehan padişahının kızı
 Sanki aya benzer, güzel yüzlü
 Hoş sohbet ve akıllı idi
 On sekiz yaşına yeni basmıştı
 Aynı papağan kuşuna benzer
 Yiğitti dili
 Uçmaya lâıyk, inceydi beli
 Açılmıştı bahar gülü
 Armuda benzerdi memeleri*

Tercüme:

*Sarı gömleğini çıkarayım
 Sag yanına yatayım
 Güneş sana eziyet ederse
 Elimle sana gölge yapayım*

*Süt gerek kaymak gerek
 Kaymağı yaymak gerek
 Kızını yabana verenin
 Gözünü oymak gerek*

Sarı donuñ geyipsiñ
Tellere söyle ne yapsın
Ahı - zarıñ men çeksem
Sen neme sarılıpsiñ

Ay aydıñ hoş gicesi
Yar goymı boş gicesi
Yarım onda ben bunda
Aramız daş gicesi

Gözenekden bakma oğlan
Göziñ gaşñ katma oğlan
Meni saña bermezler
İçim bagrım yakma oğlan

Boyladım a boyladım
Topduk çalıp oynadım
Yad - illerin bögründe
Yağlık çekip akladım

Sarı gömleğini giymişsin
Saçlarına gönül bağlamışsın
Senin derdini ben çekerim
Sen niçin sarar mışsın?

Ey mehtâplı güzel gece!
Yârimin kucağı boş gece
Yârim orda ben burda
Ey aramızda duran taş yürekli gece!

Delikten bakma oğlan
Bana kaş - göz yapma oğlan
Beni sana vermezler
Gönlümü yakma oğlan

Boyladım a boyladım
Ney çalıp oynadım
Yâd ellerin kucağında
Mendil alıp akladım

"Lele" ler çok çeşitlidir. Burada yalnız bir örnek verdik. Şimdi de Türkmen şarkılarının diğer türlerine geçiyoruz.

Ağı

Ölen bir kimsenin ardından ve kötü günlerde okunan şiirler, eğlence ve düğün şarkıları, çocuk şiirleri, yılın özel günlerine mahsus şarkılar, halaylar ve diğerleri. Uzatmamak için burada bir çocuk şarkısı ve birkaç halay naklediyoruz:

– Gayradan gelyen beş geçi
Hanı munıñ erkeci
Erkeci daga gitdi
Hayhayladım gelmedi
Çigit berdim iyemedi
Çigidim tata berdim
Tat maña gat berdi
Gata necigim gayrıldı
Suri yupe düzüldü...

Tercüme:

Yayladan beş keçi geliyordu
Nerede bu keçinin erkeği?
Onun erkeği dağa gitti
Çağırdım gelmedi
Mısır verdim yemedi
Mısırı tat'a verdim
O bana kanat verdi
Kanadım kırıldı
Sürü yola düzüldü...

Türkmen analarının şarkılarından ve halaylarından örnekler:

	Tercüme:
– Menim ballım apakdır	<i>Benim oğlum güzeldir</i>
Hem güldür, hem yarpakdır	<i>Gül yaprağıdır hem de güldür</i>
Şu ballımı sevmeyen	<i>Benim çocuğumu sevmeyen kimse</i>
Sol gözümde torpaktır	<i>Sol gözümdeki toprak gibidir</i>
Oğlum adı Amandır	<i>Oğlumun adı Amân'dır</i>
Daglar öni dumandır	<i>Yüce dağlar başı dumandır</i>
Yarıñ beren yüzüygi	<i>Sevgilisinin yüzüğü</i>
Barmagında durandır.	<i>Daima parmağındadır</i>
Meniñ ballım bar bolar	<i>Oğlum damat oluyor</i>
Her elinde nar bolar	<i>Her elinde nar tutuyor</i>
Toydan topa gezende	<i>Eğlencelerde dolaştığı zaman</i>
Gızlar hırıdar bolar	<i>Kızlar ona göz koyuyor</i>

Şimdi de bir halay örneği:

	Tercüme:
– Allay, allay allası	<i>Ey tanrılar Tanrısı Hüdâ!</i>
Ağırmasıñ kellesi	<i>Bu çocuğumun başını derde sokma</i>
Gayıptan gelen sayılın	<i>Her taraftan dua isteyenlerin</i>
Kabul bolsun dogası	<i>Duasını kabul eyle!</i>
Allay allası geler	<i>Halaylar halayı geliyor</i>
Yatsa ukusu geler	<i>Eğer yatsa uykusu geliyor</i>
Uzun uzun yollardan	<i>Çok uzak yollardan</i>
Dayı dayzası geler	<i>Atlar, hediyeler geliyor</i>
Allay allay at yağşı	<i>Lala lala senin ismin güzeldir</i>
Bir gaygıdan şad yağşı	<i>Dertten ve mutluluk düşüncesinden daha iyidir</i>
Gadir bilmez garındaştan	<i>Kadir bilmeyen kardeşten</i>
Gadırılca yat yağşı	<i>Kadir bilen el daha iyidir</i>

Allalasıam yatıdır
Goy yassıga batıdır
Oyardımañ yeññesi
Yañıca uka gidipdir

*Lala demişim uyumuştur
Yastığın içine gül dolmuştur
Uyandırmayın onun annesini de
Onun yanında uyku basmuştur*

Allasam bal yalak
Öz gulanı il yalak
Öz ballımı söyemde
Bir yaşacak gül yalak

*Bal gibi lala söylüyorum
Çocuğumun ebesi aynı obadandır
Ben kendi çocuğumu severim
Bir çiçek tomurcuğu gibidir*

Meniñ ballım yaz oğlan
Cübbesi dolı hoz oğlan
At bakmağa gidende
Yolı gız oğlan

*Benim oğlum bahardır
Cübbesi gül ile doludur
At bakmaya gittiğim zaman
Kızlar oğlumun başında yığılıdır.*

AKT.: ÖĞR. GÖR. NURİ ŞİMŞEKLER